

Increïble preferència pels manlleus

PERE ORTÍS

Sí, a moltes paraules manllevades del castellà els fem l'honor de cedir-los el lloc de les nostres i aquestes les enviem als prestatges del diccionari perquè s'hi fossilitzin. Torno sobre el tema, ni que em llancin a sobre l'anatema de «la cançó de l'enfadós», però si volen que aturi la melodia que facin les correccions que cal fer, en el català parlat públicament i des d'institucions que tenen el deure de servir al públic un català senzillament net; no el demanem recercat, o alambinat; el demanem net, i per net, serà culte i elegant.

I per net, serà bo; apliquem-hi allò dels clàssics: *bonum ex integra causa*, que és molt il·lustratiu. Que la nostra llengua és bona, rica i bella, i fa goig sentir-la de qui la parla neta i amb el degut respecte. Hem perdut punts en la normalització de la llengua, per aquesta malura, per aquesta obstinació incomprensible i creuríem que filla d'entencaments d'amor propi, que són de desamor a la llengua, en alguns que ho fan malament, i no volen que sigui dit, no ho volen sentir.

Insisteixo en un punt que ja he comentat algun cop, que és que al món no hi ha cap llengua que s'hagi tret de la mànega una paraula inviable, impronunciable o per llençar al contenidor. I la llengua catalana no ho ha fet mai, tampoc, ans té un lèxic increïblement fàcil i procedent, elegant i expressiu a tot ser-ho. *Formós, nuvi*, són dos exemples del que dic; a molts els fa vergonya dir *formós* o *formosa* —no ho sentireu dir mai, mai— o *nuvi* al noi que senzillament festeja lluny de l'altar o del jutge, i només els cau de la boca quan és davant de qualsevol dels dos esmentats. Citem-ne exemples, quasi, quasi tots, ja:

— «Barco», per *vaixell, nau, bot, bastiment*. O el seu específic: *vapor, transatlàntic, creuer, paquebot*.

— «Bones» («buenas»), per *bon dia, bona tarda, bona vesprada, bona hora baixa, bon vespre, bona nit* (no n'hi ha cap de plural).

— «Burro», «burru» (que no fa cap cara de ser català d'arrel, ni que el registri el Fabra i sigui antic), per *ruc, ase, somer, somera* (aquest utilitzat per als dos sexes).

— «Cachondo», per *eixerit, castís, trempat, xiroi*.

— «Cachondeo», per *comèdia, burla, conya, rialla, rifada, befa*.

— «Capullo», per *babau, albat, llanut, enze, innocent, bonifaci, toix, tanoca, pallús*.

— «Carpa», per *envelat, tendal*.

— «Comando», per *escamot, piquet*. No són química-ment iguals, però més val eixamplar que manllevar. Solucionem les coses a casa.

— «Gamberro», per *galifardeu, brivall, brètol, bordisot, gambirot, entremaliat, esquinçat, destraler, vàndal, tifa*.

— «Gilipolla», per *ruc, cap de ruc, beneit, ximple, enze, llondro, totxo, curt, curt de gambals, capsigrany*.

— «Golejada». Algun diccionari l'enregistra, però fou pres de «goleada» pels qui mai no havien sentit dir el tradicional, clàssic i popular *pana*.

— «Guarro», per *porc, llord, garrí, bacó, porc d'estaca, potiner*.

— «Jefe», per *mestre, l'amo. ¿Cap a recer, mestre? Com esteu, l'amo?*

— «Nòvio» per *xicot, promès, nuvi, galindoi*.

— «Patada», per *puntada, puntada de peu, potada*.

— «Tornado», per *remolí, mànega, tromba, tartalló*. (El Fabra enregistra «tornado», però com a mot manllevat i fenomen exòtic.)

— «Tío», per *paio, noi, xicot, subjecte; brivall, marrec*.

— «Vivenda», per *habitatge, mansió, casa, torre, masia, mas*.

«Burro», «comando», «gamberro», els admet el nou diccionari, però va contra la seva norma fonamental, expressada en el pròleg, que «no serà admès un mot estranger, si en català ja tenim el corresponent amb l'igual significat». Per tant, són espuris i no fan cap falta a la llengua.

Fa l'efecte que en tots els casos que esmentem no hi ha consciència de l'esplet que enviem a pondre, introduint mots castellans que els prenen el lloc.

I no hem dit res de les locucions. Un altre camp molt interessant. ♦